

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи
Андрій КИРИЧЕНКО
«30» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Музезнавство

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітня програма	Історія та археологія
Факультет	Економічний

Кропивницький - 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Музєєзнавство» для здобувачів першого освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 032 «Історія та археологія».

Укладач: Борис Шевченко, викладач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи.

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.

Завідувач кафедри історії, археології,
інформаційної та архівної справи

Василь ОРЛИК

« ___ » _____ 2024 р.

Декан економічного факультету

Наталія ШАЛІМОВА

« ___ » _____ 2024 р.

Шевченко Б. Л.
ЦНТУ, 2024 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: <u>02 – Культура і мистецтв</u> (шифр і назва)	Фахова	
	Спеціальність: <u>032 – Історія та археологія</u>		
Загальна кількість годин – 90 3 семестр – 90 год.	Освітня програма: <u>Історія та археологія</u>	Рік підготовки	
		II – 3-й семестр	
		Лекції	
		16	
		Практичні	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2,6	Освітній рівень: <u>бакалавр</u>	32	
		Самостійна робота	
		42	
		Індивідуальні завдання	
		Вид контролю:	
		3-й семестр залік	

Мова навчання: українська.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Музеєзнавство» є формування у здобувачів вищої освіти ґрунтовного уявлення про можливості, ефективність та перспективи використання отриманих знань з історії та теорії музейної справи, уміння здійснювати дослідницьку роботу щодо вивчення роботи музеїв різних рівнів, їх підрозділів, бути готовими до практичної участі в роботі музейних установ та їх підрозділів.

1. Завдання вивчення дисципліни:

- з'ясувати статус музейної установи як соціокультурного інституту, що здійснює документування життя природи та суспільства шляхом формування фондів музейних предметів та експозиційної діяльності, що відповідають профілю музею;
- показати основні закономірності, етапи становлення і розвитку музеїв та музейної справи; акцентувати увагу на типології музеїв;
- охарактеризувати нормативно-правову базу діяльності музейних установ;
- застосовувати на практиці понятійний апарат і основи теорії музеєзнавства (теорія формування фондів, теорія експертизи цінності предметів музейного значення, теорія інформаційного пошуку, теорія експедиційної роботи тощо);
- подати загальну характеристику сучасної мережі музейних установ України;
- розкрити принципи класифікації та обліку музейних предметів у музейних фондах;
- охарактеризувати довідковий апарат в музеях і шляхи його удосконалення;
- засвоїти основні принципи та вимоги побудови музейної експозиції

Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути такі компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК. 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання

PH 01. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

PH 02. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

PH 07. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

PH 08. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

PH 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

PH 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія становлення музейного колекціонування .

.У першому модулі розглядаються питання історичної еволюції колекціонування від античності до Ренесансу. Всі питання зазначенні питання розглядаються в широкому хронологічному та географічному діапазоні.

Тема. 1. Музеєзнавство як наукова дисципліна

Музеєзнавство – музеєлогія. Об'єкт, предмет і метод музеєзнавства.
Структура музеєзнавства. Музеєзнавство в системі наук.

Тема. 2. Колекціонування в античну добу і середньовіччі

Давня Греція: святилища, храми й пінакотеки. Колекції та колекціонери доби еллінізму. Приватні та громадські зібрання Давнього Рима.
Колекціонування в європейському Середньовіччі. Колекціонування на середньовічному Сході.

Тема.3. Виникнення музеїв

Історичні передумови виникнення музеїв. Кабінети та галереї доби Відродження. Природничо-наукові кабінети XVI – XVII ст. Художнє колекціонування у XVII ст.

Тема.4. Західноєвропейські музеї XVIII ст.

Ідеологія просвітителів і концепція публічного музею. Музеї Англії.

Картинні галереї. Німеччини та Австрії. Музеї Іспанії. Музеї Франції.

Тема. 5. Приватні колекції польсько-литовської доби та в Росії в XVI – XVIII ст. Кабінети та галереї кін. XVII – перш. чв. XVIII ст. Петербурзька кунсткамера Імператорський Ермітаж. Кабінети учбових та наукових закладів.

Тема. 6. Розвиток європейських музеїв в XIX ст.

Наполеонівські війни і музейне будівництво. Музей та національна самосвідомість. Наука й музеї (перші археологічні музеї України). Музеї й просвітництво.

Тема. 7. Особливості виникнення і розвиток музеїв в країнах Америки, Австралії, Азії та Африки

Музеї Америки та Австралії. Африканські музеї. Музеї країн Азії.

Тема. 8. Музеї світу в XX ст.

Музейне будівництво в післявоєнний період в Україні. Музей в тоталітарному суспільстві. Нові тенденції у розвитку музейної сфери у др. пол. XX ст.

Змістовий модуль 2. Теорія й практика музейної справи

У другому модулі розглядається феномен музею як соціокультурного інституту, науково-дослідницького закладу, аналізуються різні види музеїв, вивчаються особливості науково-фондової та експозиційної роботи, врешті розглядається культурно-освітня діяльність музеїв та форми організації музейної справи.

Тема 9. Музей як соціокультурний інститут

Поняття музей. Музейний предмет і властивості. Соціальні функції музею.

Музейні комунікації. Класифікація музеїв. Державна музейна мережа і сучасний стан.

Тема 10 Музей як науково-дослідницький заклад

Основні напрямки і види науково-дослідницької роботи в музеї. Організація науково-дослідницької роботи в музеї.

Тема 11. Фонди музеїв

Поняття „фонди музеїв”. 2.2.2 Наукова організація музейних фондів.

Тема 12. Науково-фондова робота

Вивчення музейних предметів. Комплектування фондів музеїв. Облік музейних фондів. Зберігання музейних фондів.

Тема 13. Музейна експозиційна робота

Основні поняття. Методи побудови експозиції. Експозиційні матеріали

Проектування експозиції

Тема 14. Культурно-освітня діяльність музеїв

Основні форми культурно-освітньої діяльності. Музейна аудиторія та її вивчення.

Тема 15. Менеджмент і маркетинг в музейній справі

Музейний менеджмент. Музейний маркетинг

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п	інд
Змістовий модуль 1. Історія виникнення музеїв				

Тема 1. Музеезнавство як наукова дисципліна	7	2	2		3
Тема 2. Колекціонування в античну добу і середньовіччі	4		2		2
Тема 3. Виникнення музеїв	5		2		3
Тема 4. Західноєвропейські музеї XVIII ст.	5		2		3
Тема 5. Приватні колекції польсько-литовських магнатів XVI – XVII ст.	5		2		3
Тема 6. Розвиток європейських музеїв в XIX ст.	5		2		3
Тема 7. Особливості виникнення і розвиток музеїв в країнах Америки, Австралії, Азії та Африки	4		2		2
Тема 8. Музеї світу в XX ст.	5		2		3
Разом за змістовим модулем 1	40	2	16		22
Змістовий модуль 2. Теоретичні засади музеезнавства.					
Тема 9. Музей як соціокультурний інститут	7	2	2		3
Тема 10. Музей як науково-дослідницький заклад	7	2	2		3
Тема 11. Фонди музеїв	7	2	2		3
Тема 12. Науково-фондова робота	8	2	4		2
Тема 13. Музейна експозиційна робота	7	2	2		3
Тема 14. Культурно-освітня діяльність музеїв	7	2	2		3
Тема 15. Менеджмент і маркетинг в музейній справі	7	2	2		3
Разом за змістовим модулем 2	50	16	16		20
Усього годин за III семестр	90	16	32		42

5. Теми практичних занять

Назва теми		К-ть годин
№ з/п	Змістовий модуль 1.	
1	Музеєзнавство як наукова дисципліна	2
2	Колекціонування в античну добу і середньовіччі	2
3	Виникнення музеїв	2
4	Західноєвропейські музеї XVIII ст..	2
5	Приватні колекції польсько-литовських магнатів XVI – XVII ст.	2
6	Розвиток європейських музеїв в XIX ст.	2
7	Особливості виникнення і розвиток музеїв в країнах Америки, Австралії, Азії та Африки	2
8	Музеї світу в XX ст.	2
9	Музей як соціокультурний інститут	2
10	Музей як науково-дослідницький заклад	2
11	Фонди музеїв	2
12	Науково-фондова робота	4
13	Музейна експозиційна робота	2
14	Культурно-освітня діяльність музеїв	2
15	Менеджмент і маркетинг в музейній справі	2
	Всього	32

6. Самостійна робота

Назва теми		К-ть годин
№ з/п	Змістовий модуль 1.	
1	Музеєзнавство як наукова дисципліна	3
2	Колекціонування в античну добу і середньовіччі	2
3	Виникнення музеїв	3
4	Західноєвропейські музеї XVIII ст..	3
5	Приватні колекції польсько-литовських магнатів XVI – XVII ст.	3
6	Розвиток європейських музеїв в XIX ст.	3
7	Особливості виникнення і розвиток музеїв в країнах Америки, Австралії, Азії та Африки	2
8	Музеї світу в XX ст.	3
9	Музей як соціокультурний інститут	3
10	Музей як науково-дослідницький заклад	3

11	Фонди музеїв	3
12	Науково-фондова робота	2
13	Музейна експозиційна робота	3
14	Культурно-освітня діяльність музеїв	3
15	Менеджмент і маркетинг в музейній справі	3
	Всього	42

7. Індивідуальні завдання

Підготовка та проведення тематичних презентацій.

№ з/п	Назва теми
1	Сучасні проблеми музеєзнавства. Українська музеєзнавча історіографія.
2	Порівняння розвитку колекціонування на Сході й на Заході.
3	Пінакотеки Італії. Феномен кунсткамери.
4	Лувр., Версаль, Британський музей
5	Перші приватні колекції Речі Посполитої та Литви
6	Берлінський музей та його східна колекція. Ватикан – колекція античного мистецтва.
7	Сучасне колекціонування та музеї Африки
8	Сучасні тенденції в розвитку музеїв світу
9	Музей в музеєзнавчих дослідженнях
10	Феномен «музейного предмету» та його інформаційне наповнення.
11	Шляхи наповнення музейного зібрання. Фондова документація та вимоги до її ведення. Вимоги до транспортування музейних предметів. Створити паспорт музейного предмету
12	Види експозицій та вимоги до їх оформлення на конкретних прикладах. Підготувати концепції. Музейної експозиції
13	Підготувати текст екскурсії по одному із залів власного віртуального музею.
14	Проаналізувати відмінності підходів до менеджменту й маркетингу в державних і приватних музеях.

8. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. 1. Словесні методи навчання: бесіда, пояснення, розповідь, ознайомча лекція, лекція з елементами дискусії.

1. 2. Робота з підручником, навчальним посібником тощо.

1.3. Наочні методи навчання: метод ілюстрування, метод демонстрування, спостереження.

1.4. Практичні методи навчання: практичні заняття у вигляді презентацій ідей, рольові ігри, робота в Інтернет мережі; складання графічних схем, схем-опор, тез, порівняльних таблиць.

1.5. Інтерактивні методи навчання: дискусії, мозковий штурм, кейс-метод.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

2.1. Методи формування пізнавальних інтересів.

2.2. Методи стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні.

2.3. **Інноваційні методи навчання:**

- Проектно-дослідницький метод; робота з інформацією (відео огляд, сторітелінг).

- Заняття на основі інформаційно-комунікаційних технологій (включає роботу з додатками, віртуальними словниками, інтерактивними картами та іншими ресурсами). Застосовуються такі інформаційно-комунікаційні технології та діджитал-інструменти: програмні продукти від Microsoft, цифрові інструменти Google, програмне забезпечення для проведення опитувань Kahoot, Mentimeter, хмарні презентаційні сервіси Canva, методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle, Zoom.

9. Методи контролю

На різноманітних етапах навчання використовуються різноманітні **види контролю**: поточний, тематичний, підсумковий.

Методи самоконтролю. Суттєвою особливістю сучасного етапу удосконалення контролю є розвиток навичок самоконтролю за ступенем засвоєння навчального матеріалу, уміння самостійно знаходити допущені помилки, неточності, а також спосіб усунення виявлених недоліків.

Спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль, комбінований контроль, поєднання усного і письмового опитування.

Форма підсумкового контролю: III семестр – залік;

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти під час вивчення дисципліни «Музеєзнавство» III семестр

I модуль								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	ЗК2

5	5	5	5	5	5	5	5	10
---	---	---	---	---	---	---	---	----

Поточний та підсумковий контроль									
II модуль								Залік	Сума
T9	T10	T11	T12	13	T14	T15	ЗК2	100	100
5	5	5	5	5	5	5	15		

Примітка: T1, T2,...,T8 – тема програми; ЗК1, ЗК2 – підсумковий змістовий контроль.

Критерії оцінки заліку:

- «зараховано» – здобувач має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.
- «незараховано» – здобувач має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

11. Критерії та засоби оцінювання

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ (с. 28–35). <http://surl.li/drfetv>

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінку «відмінно» (90-100 балів, A) отримує здобувач, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою,

використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;

- засвоїв літературу, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку «добре» (82-89 балів, В) – отримує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «добре» (74-81 бал, С) отримує здобувач, який:

- в загальному обсязі роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вмів порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – отримує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – отримує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній

професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Підсумкова (загальна оцінка) курсу навчальної дисципліни є сумою оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи; оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань, вирішення практичних задач та кейсів. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок.

12. Методичне забезпечення: Музеєзнавство: Система обліку та наукової обробки музейних фондів: метод. рекоменд. до вивч. дисц. для здобув. першого (бакалавр.) рівня вищ. / [уклад. М. П. Тупчієнко] ; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : ЦНТУ, 2018. 16 с.

13. Рекомендовані джерела інформації:

Нормативно-правові документи

1. Конституція України: Закон України. № 254к/96-ВР від 28.06.1996
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України Про музеї та музейну справу від 29.06.1995 № 249/95-ВР
URL: https://kodeksy.com.ua/pro_muzeji_ta_muzejnu_spravu.htm

Основна література

3. Бабарицька В. К. Екскурсознавство і музеєзнавство : навч. посіб. К., 2007. 464 с.
4. Вайдахер Ф. Загальна музеологія. Посібник. Львів. 2005. 632 с.
5. Гайда Л. А. Шкільні музеї. 2-ге вид. Кіровоград. 2007.

6. Гайдай О. Музеєзнавство. Миколаїв. 2011. 212 с.
7. Мезенцева Г. Г. Музеї України. К. 1959.
8. Мезенцева Г. Г. Музеєзнавство. К.
9. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство. Навчальний посібник. К. 2008. 428 с.
10. Салата О. О. Основи музеєзнавства. Навчально методичний посібник. Вінниця. 2015. 150 с.
11. Скрипник Г. А. Етнографічні музеї України. К., 1987
12. Скус О. В. Основи історичного музеєзнавства. Навч. посіб. Умань. 2020. 242 с.

Додаткова література

13. Бойко-Гагарін А. Музей, що заробляє. Manual для маркетолога. *Навч. посібник*. Київ: Логос, 2020. 196 с.
14. Вербицька П. В., Пасічник Р. Е. Музей як комунікативний та освітній простір: *навчальний посібник*. Львів: Львівська політехніка, 2017. 232 с.
15. Горішевський П., Дейнега М., Ковалів М., Мельник В та ін. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв: посібник. Івано-Франківськ : Плай, 2005. 64 с.
16. Дубровіна Л., Киридон А., Матяш І. Архіви, бібліотеки, музеї – джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України. *Бібліотечний вісник: Науково-теоретичний журнал*. 2017. № 1 (237). С. 3–10.
17. Карпов В. В. Дослідження місця соціології музейної справи у структурі музеєзнавства. П'яті Зарембівські читання. С. 32–36. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/53824/1/sndt786c.pdf>
18. Коркач С. Практичний аспект науково-дослідної роботи Музею Заповіту Тараса Шевченка. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки. 2022. Том 33 (72). № 2. С. 105–110. URL: https://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/
19. Ключко Ю. Проектна діяльність як форма соціальної активності сучасних музеїв. URL: <http://issues-culture-knukim.pp.ua/article/view/141595/144248>
20. Кускова С., Отземко О. Сучасний український музей: новітні практики. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2019. Т. 2, № 11. С. 33–38. URL: [file:///C:/Users/ENTEL11/Downloads/7594-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-15252-1-10-20191127%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/ENTEL11/Downloads/7594-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-15252-1-10-20191127%20(4).pdf)
21. Маньковська Р. Музеологія як наукова галузь: сучасний дискурс та проблема теоретичного інтегрування. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Mankovska_Ruslana/Muzeolohiia_iak_naukova_haluz_suchasnyi_dyskurs_ta_problema_teoretychnoho_intehruvannia.pdf

- [?PHPSESSID=3dre0p31ebcumm002tfptrnno](http://skid.lpnu.ua/wp-content/uploads/2023/05/ICS2023_Proceedings.pdf)
22. Мечковська К. Комунікація в музеях – завдання, можливості, перспективи. *Інформація, комунікація, суспільство: матеріали 12-ї Міжнародної наукової конференції ICS-2023*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. С. 49–51. URL: http://skid.lpnu.ua/wp-content/uploads/2023/05/ICS2023_Proceedings.pdf.
 23. Передрій І., Білан Н. Сучасна музейна комунікація в Україні та світі: стан і перспективи розвитку. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 2. С. 72–79 / URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2018_2_12.
 24. Тобелем Ж-М. Нова епоха музеїв. Культурні установи перед викликом менеджменту / пер. із французької З. Борисюк, П. Таращука, С. Тевольде. Київ, 2018. 320 с.
 25. Тупчієнко М. П. Проблема концептуального «музейного» відношення до топонімічної політики у місті Кіровограді. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Наукові пошуки: актуальні проблеми теорії і практики»*. (Кіровоград, 15 травня 2015 р.). Кіровоград: КІМАУП, 2015. С. 42–45.
 26. Тупчієнко М. Ястребовська складова археологічної колекції Кіровоградського обласного краєзнавчого музею. *Тези доповідей II Міжнародної наукової конференції «Історія, археологія, інформаційна, бібліотечна та архівна справа: актуальні проблеми науки та освіти»*. 13 – 14 травня 2021 р. ЦНТУ. Кропивницький <https://scholar.google.com>.
 27. Тупчієнко М. П. Музеєзнавство: система обліку та наукової обробки документів. Методичні рекомендації. ЦНТУ. 2018. 19 с. URL: <http://195.230.140.114/jspui/bitstream/123456789/8759/1/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D1%94%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%D0%A4%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B8.pdf>

Інформаційні ресурси:

1. <https://zakon.rada.gov.ua/> – Верховна Рада України – Законодавство України.
2. <http://www.info-library.com.ua/> Електронна бібліотека – підручники.
3. <http://journals.uran.ua> – Наукова періодика України. Сайт електронних видань вищих навчальних закладів і наукових установ України.
4. Офіційний веб-сайт Кіровоградського обласного краєзнавчого музею URL: <https://kokm.kr.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Меморіального музею М. Л. Кропивницького URL: <https://kokm.kr.ua/kropyvnytsky-memorial-museum>
6. платформа «Google Arts & Culture»

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи, Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.